

טעימות הדף היומי

עם הרב אברהם משה הלוי רוט

לחצו על התמונה להורדת דף זה: a0527652027@gmail.com

שיעורי "טעימות" מיועדים ללומדי הדף היומי המבקשים להעשיר את הלימוד עם נושא מעניין לקחת הביתה. הם כוללים נושאים לדיון, פולמוסים, חיזוקים, לקחים, קושיות, הקשרים לפרשת השבוע והמועדים, ועוד ועוד. מטרת השיעורים לעודד שיח תורני גם לאחר שהלימוד הסתיים. בבית או בעבודה, עם האשה או הילדים, בשבתך בביתך ובכלתך בדרך.

השיעורים נמסרים באולפני "קול הלשון" וניתן לצפות בהם באתר, או להקשיב בטלפון 03-6171111 ולהקיש ברצף (משמאל לימין): # 41670658 *

לתגובות והערות, ולקבלת הגליון בקביעות: a0527652027@gmail.com
הפקת הגליונות כרוכה בהוצאת משאבים רבים של עריכה וגרפיקה, ניתן להשתתף בעלויות ובזכויות!

אולי יש כאן רמז, שהיצר הרע תמיד משכנע את האדם שהוא שוגג, ולכן העונש שלו מידה כנד מידה שהוא עצמו סבור להחשיב את עצמו שדינו כשוגג.

העמקה | מה זה "גואל ישראל"

מבואר בסוגיא שלנו שהקדוש ברוך הוא הוא הגואל הדם של ישראל, שבא להרוג את שרו של אדם. ואולי זה המקום להסביר את המושג "גואל".

יש אצלינו בלבול בין גאולה לישועה והצלה, אבל באמת גאולה זה משהו אחר לגמרי.

בתחילת פרשת וארא כתוב "לכן אמור לבני ישראל אני השם, והוצאתי אתכם מתחת סבלות מצרים, והצלתי אתכם מעבודתם, וגאלתי אתכם בזרוע נטויה ובשפטים גדולים". והנה, לגבי "ההוצאתי" מפרש הכתוב מהיכן יוציא (מסבלות מצרים), וכן "והצלתי" מפרש הכתוב ממה יציל (מעבודתם), אבל לגבי "וגאלתי" לא מוזכר בפסוק ממה הקב"ה גואל אותנו, אלא רק שהוא יגאל אותנו בזרוע נטויה ובשפטים גדולים. מדוע? כי "גאולה" פירושה "תביעה על עלבון של משהו אחר". אדם שיש לו גואל הוא לא לבד, יש לו קרובים שאם משהו פוגע בו אז 'יש לו חשבון' איתם. הקב"ה מעניש את מי שהצר לנו בזרוע נטויה ובשפטים גדולים ובזה הוא "גואל" אותנו ותובע את עלבוננו, וכמו שהבטיח לאברהם אבינו "וגם את הגוי אשר יעבודו דן אנוכי".

יש כאלה שלא מבינים את המושג "גאולת דם" זה נראה להם "יצר פרימיטיבי" אבל צריך להבין שהמושג "גואל" זה ההפך מהמושג "גר". "אין לאיש גואל" פירושו שאין משהו שמרגיש שאם פגעו בך - פגעו בו. אם הרגו את קרובו אז כעת יש לו חשבון אישי איתו.

אמונה | "קרוב לנו האיש, מגואלינו הוא"

מישהו שאל אותי מדוע בקריעת ים סוף אנחנו מדגישים את **האהבה והידידות** עם הקב"ה, כמו שאנו אומרים בתפילה

אחודה חידף | היכן נזכרת הגמרא שלנו בזמירות שבת?

הגמרא שלנו עוסקת בג' הטעויות של שרו של רומי: שבצרה קולטת כבצר, שמזיד גולה כשוגג ושגם מלאך נקלט בעיר מקלט. ובאמת בפיוט "ברוך השם יום יום" שאנו משוררים בשבת בבוקר נזכרים ג' טעויות אלו "...בבואו מאדום חמוץ בגדים | זבח לו בבצרה וטבח לו בבוגדים | ויז ניצחם מלבושיו להאדים... ראותו כי כן אדומי האוצר [כאשר השר של אדם רואה איך הקדוש ברוך הוא בא לגאול את הדם של עם ישראל] | יחשוב לו בבצרה תקלוט כבצר [שחושב שגם בצרה קולטת, זו הטעות הראשונה] ומלאך כאדם בתוכה ינצר | ומזיד כשוגג במקלט יעצר" זה שתי טעויות הנוספות שהגמרא פה מביאה שהוא חושב שמזיד כשוגג ושמלאך כאדם, ומסיים הפייט "אהבו את השם כל חסידיו אמונים נוצר".

מהדף לחג | פיוט לד' כוסות

אגב בעל העיון תפילה כותב שאת הפיוט הזה חיבר רבי שמעון ממגנצא [שהיה בדור שלפני רש"י, דורו של בעל הערוך] לליל הסדר אחרי שתיית ד' כוסות שהם כנגד ד' הגלויות. היום, שמיני של פסח, יש מבני חוץ לארץ חסידים שנוהגים לשתות ארבע כוסות בסיום החג, והנה בדיוק בדף שלומדים היום מרומז הפיוט שהוא כנגד הד' כוסות.

דרוש | איך שר אדם סובר שמזיד כשוגג?

יש להבין איך השר של אדם טועה שמזיד כשוגג, הרי כל דין של ערי מקלט נאמר רק על שוגג!

עלון טעימות מיסודה של אגודת "לוחמי הדף" לחיזוק ועידוד עמידה באתגרי לימוד הדף היומי. מרגיש בודד במערכה? מנסה לעמוד בקצב ולא מצליח? הצטרף אלינו, איש את רעהו יעזרו ולאחיו יאמר חזק! להצטרפות לקבוצות השונות של "לוחמי הדף" צור קשר במספר 054-824-9119

שמחת תורה תשפ"ד

בשמחת תורה תשפ"ד צעדתי עם הילד שלי שלמה שהיה אז בן שבע וחצי מבית הכנסת לביתי. בית הכנסת שלי מרוחק מביתי כחצי שעת הליכה, ובמשך כל הדרך היו אנשים מבוהלים שעצרו אותי ותיארו באוזני את התיאורים המזעזעים שהם שמעו על הנעשה בעוטף עזה [אחר כך התברר שהם לא היו אפילו טיפה מהזוועות האמיתיות]. מאד חששתי על שלמה שלי, הכל הגיע 'בלי מסננת' לאוזניים של הילד הקטן שלי, ופחדתי מהפגיעה בנפש הרכה והעדינה של ילד קטן. מצד שני, לא יכולתי לעצור את האנשים המבוהלים שביקשו לשתף בזוועות ובבהלה שלהם.

מה עשיתי? כל הדרך הקפדתי לומר לו שוב ושוב: הערבים האלה לא יודעים עם מי הם התחילו, הם התחילו עם הבנים של הקדוש ברוך הוא, אוי ואבוי מה שמחכה להם, אני בטוח שעזה עומדת להיחרב, אני בטוח שהאנשים ימותו, הבניינים יקרוסו... מסכנים, הם הביאו על עצמם חורבן גדול, הקדוש ברוך הוא לא שותק כשנוגעים בילדים שלו!...

ובאמת, במשך השנה וחצי האחרונות, כל פעם שהגיעו תמונות של החורבות של עזה, הראיתי לו אותם ואמרתי לו "הנה אתה רואה, כפי שאמרתי לך, הקב"ה לא שותק, יש לנו גואל!"

"קרוב לנו האיש – מגואלנו הוא".

מהדף לחג | מדוע לא נזכרו בהגדה "תשעה ערי מקלט"?

בסיום ליל הסדר שרנו את הפיוט "אחד מי יודע", ובתוכו אמרנו "תשעה מי יודע – תשעה ירחי לידה". שמעתי פעם ממו"ר הגר"ד בעלסקי שליט"א להעיר למה לא ענה הפייט "תשעה ערי מקלט" [ששה ערי מקלט ועוד שלשה שיהיו לעתיד לבא במהרה בימינו], והרי כל התשובות האחרות על אחד ושנים ושלשה הם דברים מהתורה, ולמה בתשעה בחר הפייט להביא את "תשעה ירחי לידה" ולא "את תשעת ערי מקלט" שהם מן התורה.

הוא הקשה והוא תירץ, כי באמת יש **עשרה** ערי מקלט ולא רק תשעה שהרי גם **המזבח** קולט, כמבואר בדף שלנו, וב"עשרה" יש לנו כבר "עשרה דיבריא"...

מעניין לדעת | הגוי שהחליט שב"ועשה בצלאל" מתחיל פרק חדש...

הגמרא דנה האם יש חיוב על גואל הדם לנקום את נקמת קרובו, וכתב רש"י שספק הגמרא הוא כיון שכתוב בתורה את

"על זאת שבחו **אהובים**... ונתנו **ידידים**..." ולכאורה היינו צריכים בעיקר להדגיש את ההצלה שהקדוש ברוך הוא הציל אותנו מהמצרים, ומשגיח עלינו ודואג לנו. מה השייכות של הידידות לכאן?

אמרתי לו שישאל את הסבתא שלו, שעברה את השואה, והיא תספר לו שעיקר הצער בגלות ובשואה היתה ההרגשה שאפשר להרוג ולענות יהודים ולאף אחד זה לא מפריע, השמיים לא קורסים, השמש ממשיכה לזרוח והחיים ממשיכים להתנהל. זאת הרגשה איומה של בדידות, לאף אחד לא אכפת ממה שקורה לנו. לכן עיקר השבח בקריעת ים סוף הוא שהקב"ה הראה שהוא האוהב והידיד והקרוב שלנו והוא תובע את עלבוננו.

לכן, הכינוי של קרוב משפחה במקרא הוא "גואל". אנו מוצאים שקרוב נקרא "גואל" לא רק בפרשה שבאה לבאר את זכות הקרוב לגאול גאולת דם או גאולת שדה, אלא גם בפרשות שלא עוסקות בדיני "גאולה", כמו שכתוב בפרשת נשא ואם אין לאיש "גואל" להשיב האשם אליו [ושם הכוונה שאין לו יורש], וכן במגילת רות כתוב "קרוב לנו האיש 'מגואלנו' הוא".

בתחילת פרשת לך לך הקדוש ברוך הוא מבטיח לאברהם אבינו "ואברכה מברכך ומקללך אאור" וכתב על זה רבנו יוסף בכור שור: "כלומר, לא תתן לליבך לאמר: אין לי קרוב וגואל בארץ, ואם ישנאני אדם ויבקש לי רעה מי יעמוד נגדו, ואם יאהבני מי ישלם לו גמולו, כי אדם שיש לו קרובים כולם אוהבים המכבדו והמהנהו, **כי אני אהיה לך לאוהב ולגואל!**" הרי לנו שזה המעלה של אדם שיש לו "גואל", יש מי שיאהב את אוהביו וילחם באויביו. הוא לא לבד בעולם.

כעת אנחנו מבינים גם את סיום המשפט של הפייטן רבינו שמעון ממגנצא **"אהבו את השם כל חסידי אמונים נוצר"**, הקדוש ברוך הוא שומר לנו אמונים, הקב"ה הוא האוהב שלנו והוא יתבע נקמה משרו של אדום ומכל מי שירע לנו.

מעשה רב | ה"קרובים" של רבי אריה

זקני הצדיק רבי אריה לוי זצ"ל כשהיה רואה בבתי חולים חולים בודדים, היה מקפיד לגרום לצוות הרפואי להבין שהוא הקרוב שלהם. כי חולה שיש לו קרובים מתנהגים אליו אחרת, יש פה מישהו שמשגיח. זו הכוונה שהקדוש ברוך הוא "גואל ישראל", שאכפת לו מאיתנו ואם מישהו עושה לנו משהו 'יש לו חשבון' עם הקדוש ברוך הוא.

זווית אישית | איך "תיווכתי" לבני הקטן את מאורעות

לפני ה' אלקיך בחורב". ובמסכת סנהדרין למדנו שיש גם איסור מיוחד על הסבא למסור את נכדו למוֹלך [שזה בעצם הפוך מסיפור יציאת מצרים ומעמד הר סיני, שבמקום ללמדו אמונה הוא מחנכו לעבודה זרה].

מה הטעם שהתורה מצווה על הסבא לספר לנכדו על יציאת מצרים ומעמד הר סיני? מדוע לא מספיק שהאבא יספר זאת לבנו? חשבתי פעם לבאר שבזה **שרשרת הדורות מתקצרת בחמישים אחוז**, שהרי אם נבקש למנות את אבותינו עד יציאת מצרים, אבא אחר אבא אחר אבא, יהיה זה בערך מאה ועשרים אנשים [שהרי כל דור במוצא הוא שלושים שנה], אבל לאחר שהתורה מצווה על הסבא לספר לנכדו, א"כ זה מתקצר בחצי, כי כל אחד שומע מהסבא שלו ששמע מהסבא שלו וכו', וממילא שרשרת מסירת האמונה מתקצרת לשישים חוליות עד דורנו אנו, ובזה התחזקה המסורת מפני שמספר חוליותיה התקצרו.

חבר שלי, ממרביצי התורה בצרפת, הרה"ג רבי שמעון כהן שליט"א, הוסיף לי שבזה יש כאן שני עדים לכל יהודי. כי גם האבא שלו מספר לו על יציאת מצרים וגם הסבא שלו מספר לו. ואין לומר, שאין כאן שתי עדויות כי האבא שמע זאת מאביו, הסבא, שהרי האבא עצמו שמע זאת מאביו, הסבא שלו. וכן הלאה והלאה עד דור שלאחר יציאת מצרים שכל אחד שמע את הסיפור משני עדים שהיו במצרים, אביו ואביו אביו. עיינו בזה.

חינוך | השפעתה של למידה בלתי פורמלית

אמנם לפי מה שלמדנו בסוגייתנו שאין הנכד חייב בכבוד סבו, נראה לבאר באופן נוסף את הסיבה שהתורה מבקשת להעביר את המסורת גם מהסבא לנכד. דווקא בגלל שאין שאין כל כך היררכיה בין הסב לנכד ואין כל כך מחוייבות בכבודו, ממילא המסורת עוברת בדרך של חיבה ופיתוי, ויש לזה כוח אחר מאשר הקשר של הבן עם האב שיש בו גם את המורא והכבוד, שיוצרת מרחק ובידול ביניהם.

וורט | אפילו הגולים בנו על פטירת אהרן!

מבואר בגמרא שגם במדבר היו הרוצחים גולים למחנה לויה. והנה כאשר אהרן הכהן נפטר כתוב בפסוק "ויבכו את אהרן שלשים יום כל בית ישראל", ולכאורה הרי הרוצחים שגלו למחנה לויה שמחו מאוד כאשר אהרן הכהן נפטר, שהם השתחררו מהגלות.

ובאמת המשך חכמה מוכיח מכאן שמה שמבואר בגמרא

הלשון "ורצח גואל הדם את הרוצח" ולשון זו אפשר לפרשה מלשון ציווי כמו "ועשה בצלאל ואהליאב" ואפשר לפרשה מלשון רשות וכו'. הרי שהפסוק "ועשה בצלאל ואהליאב" הוא הדוגמא לציווי שכתוב בלשון של סיפור דברים.

האמת שפסוק זה הוא טעון במיוחד: אחת הטעויות הגדולות של הגוי ש"החליט" על חלוקת הפרקים בחומש נמצאת בפסוק זה שבפרשת ויקהל. תחילת העניין היא שמשה רבינו קורא לבני ישראל ואומר להם "ראו קרא ה' בשם בצלאל בן אוּרִי... ולהורות נתן בלבו הוא ואהליאב..." ואח"כ כתוב "ועשה בצלאל ואהליאב וכל איש חכם לב..." ואחר כך כתוב "ויקרא משה אל בצלאל וגו' ויקחו מלפני משה את כל התרומה אשר ההביאו בני ישראל למלאכת עבודת הקודש לעשות אותה וגו'" וא"כ בהכרח שמה שכתוב לעיל "ועשה בצלאל ואהליאב" אין הכוונה שהתורה מספרת שהם עשו את מלאכת המשכן, שהרי הם עדיין לא קיבלו את התרומה, אלא שזה המשך של דברי משה רבינו לכלל ישראל שה' קרא בשם בצלאל ושהם יעשו את המשכן, וכמו שכתב רש"י כאן בדף שלנו שכוונת הפסוק הזו היא ציווי עליהם לעשות את המשכן.

אמנם הגויים "קבעו" להתחיל בפסוק "ועשה בצלאל" פרק חדש, פרק ל"ו, כאילו זה עניין חדש ולא המשך דברי משה. הם הבינו שהתורה מספרת שבצלאל ואהליאב עשו את המשכן, אלא שזה כמובן לא יתכן שהרי עדיין לא קיבלו את התרומה.

אמנם מו"ר מעט צרי זצ"ל הביא שבנוסחאות מדוייקות בתרגום אונקלוס כתוב "ועבד בצלאל" ומשמע שלדעת אונקלוס אין זה מלשון ציווי, שא"כ היה מתרגם "ויעביד בצלאל" שהוא לשון ציווי ולא "ועבד בצלאל" שהוא לשון סיפור דברים.

ומה שהקשנו שזה לא יתכן שהרי עדיין לא קיבלו ממה שרבינו את התרומה, הביא מו"ר זצ"ל מהאור החיים הקדוש שכוונת הכתוב שבצלאל הכין את **כלי האומנות** לבניית המשכן וכליו. עוד הביא "מעט צרי" שהחתם סופר פירש שהכוונה שבצלאל ועושי המלאכה הכינו **דגם קטן** של המשכן כדי שמשה רבינו יראה שהם יודעים להכין אותו כראוי. אכן יש שגרסו גם בתרגום אונקלוס לשון ציווי "ויעבד בצלאל" כשיטת רש"י בדף שלנו.

משפחתיות | הקשר המיוחד בין הסבא לנכדו

בדף שלנו כותב רש"י שכן בנו אינו מוזהר בכבודו. והנה ב' פעמים התורה ציוותה את הסבא לספר לנכדו, האחד הוא ביציאת מצרים שציוותה התורה "למען תספר באזני בןך ובן בןך את אשר התעללתי במצרים", והשני הוא במעמד הר סיני שהוזהרנו "והודעתם לבניך ולבניך בןך יום אשר עמדת

הרוצח לומר "רוצח אני". בספר ארחות צדיקים (הובא ב'דף על הדף') מביא מהירושלמי שרבי יוסי למד מכאן שמי ששנה מסכת אחת ובא לעיר אחת ורוצים לכבד אותו כי חושבים שהוא שנה שתי מסכתות צריך לומר להם "לא שניתי רק מסכת אחת", כמבואר כאן שהרוצח שרוצים לכבד אותו צריך לומר רוצח אני.

ובאמת היו הרבה גדולי לישראל שהיו מאוד מאוד נזהרים בזה, שלא יחשבו עליהם דברים מופלגים, ומאוד חששו מהעניין הזה של גניבת דעת, אפילו בשב ואל תעשה.

מעשה רב | מה גרם לרבי ניסים לרעוד?

ראיתי בספר החדש "מילה בסלע" שיצא על רבינו הגר"נ קרליץ זצ"ל שפעם אחת בימי הפורים הגיעו גבאי קופת צדקה גדולה אליו כדי לצלמו כיצד הוא תורם צדקה לקופה הזו. "אחד העסקנים הושיט לו שטר מכובד שיתרום כביכול לצדקה. ר' ניסים החל לרעוד, והזדעזע: שקר! שקר! "

לא היה צריך לשמוע מילה נוספת, היה די והותר רק לראות את התגובה הזו כדי לפחד משקר כל החיים...

שלנו שגם במדבר גלו למחנה לוי זהו רק דין תיאורטי, אבל בפועל לא היה במדבר מקרה של גלות, כי אהרון הכהן באמת התפלל כראוי על עם ישראל שלא תבוא תקלה לידם. עכ"ד המשיך חכמה.

אמנם לדעתי נראה לומר שהתורה באה להראות את האהבה שהרגישו עם ישראל כלפי אהרון, שגם מי שכביכול הרוויח מכך שהוא מת, בכה על פטירתו.

בית הוראה | מה מברך גולה ששומע על פטירת הכהן הגדול

יש לדון האם גולה ששמע שהכהן גדול נפטר, האם הוא צריך לברך "הטוב והמטיב" [הרי זו טובה גם לבני משפחתו] מלבד ברכת דיין האמת על הבשורה הרעה.

מוסר | להיזהר מגניבת דעת על מעלות שאין בו

מבואר בגמרא שכאשר רוצים לכבד רוצח בעיר מקלט, צריך